

С Т А Н О В И Щ Е

Върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен «доктор» в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика

Рецензент: проф. д-р Иван Петков Иванов от ШУ „Еп. Константин Преславски”

Докторант: Мариана Иванова Минчева- Ризова

Научен ръководител: проф. д-р Иван Петков Иванов

Тема на дисертационния труд: „МОДЕЛИ ЗА СЕКСУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ VI-VII клас“

Мариана Минчева-Ризова е родена през 1962 г. Завършва средно образование (1980) в гр.Варна, а висше в СУ „Св. Климент Охридски“ (1986 г.) - магистър по педагогика.

От 1986 до 1996 г. работи като учител по философия в СОУ ”Гео Милев”- Варна. Като учител придобива I ПКС в ЦИУУРК-София. Успоредно с това, е хоноруван асистент по дидактика в Шуменския университет (1987-1989 г.) От 1996 г. работи в ИПКУ – Варна (сега – ДИКПО) като асистент по педагогика. Организира и провежда квалификационни курсове със специалисти, заети в сферата на образованието.

Има опит в разработването на учебни програми, методически ръководства и учебни помагала по гражданско и интеркултурно образование, които са одобрени от МОН- „Настръхнала пиеса за чин, показалка и тийнейджър”; „Модели за обучение по правата на детето”; Програма за развитие на межкултурен опит (“PaMO”).

Участва в национални и международни образователни проекти като обучаващ на ученици, студенти и учители. Някои от тях са: „Философия за деца“ (ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“ и Institute for the Advancement of Philosophy for Children and Montclair State College – USA; 1992-1996 г.); „Дидактически модели на обучението по философия в средното училище” (Международната асоциация на преподавателите по философия; 1996-1997г.); Социална работа с млади хора (Newlands Youth Team – Брадфорд, 1999 г.); „Здравно образование” (UNDP, Център по хигиена, МОН; 2000 г.); „Обучение на начални учители за работа по правата на детето с мултиетнически класове” (2002 г.); „Европейска мрежа за подкрепа на равните права между жените и мъжете” (Кастелунския университет “Джеймс I” -Испания; 2001-2003 г.); „ Мониторинг на етноцентризма в началното образование (ШУ, 2004-2005 г.); „Без звънец – обучение на две скорости” (МОН, 2010 г.); „Обучение на педагогически специалисти за превенция на училищното насилие, агресията и други негативни прояви (BG051 PO001-3.1.03-0001).

Мариана Минчева-Ризова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение към ПФ на ШУ със заповед №1454/26.04.2004, с научен ръководител доц. д-р

Иван Петков Иванов и е отчислена с право на защита на 07.10.2007 г. (заповед РД-07-3301/04.10.2007).

Една от характеристиките на съвременния постмодерен свят са динамичните промени в мултикултурното общество и също така динамичните контакти на хората с други (различни от тях). В този процес особено значение има отношението към пола и сексуалността и свързаното с него сексуално образование.

Ценностните приоритети на хората и най-вече на младото поколение определят начина на живот и комуникация в един свят на липса на метанаративи (хегемонистични идеологии и религии) и множествена културна и сексуална идентичност. Именно сексуалното образование се оказва този «спасителен пояс», който дава възможност на човек да се ориентира и оцелее в света. Тази трудна и отговорна задача стои не само пред обществото, а и пред българското образование и особено пред гражданското образование, което в посочения аспект дава фундамента на отношението към себе си и «другите».

През 2007-2014 г. г-жа Ризова изпълни проекта си, като събра необходими и достатъчни данни за своята дисертация и успешно изпълни индивидуалния си учебен план, одобрен от съответните научни съвети на ШУ „Еп. Константин Преславски”. Тя докладва резултатите си на няколко научни форума на национално и международно равнище.

Изследователският план на г-жа Ризова има следните главни компоненти:

- *Цели и задачи:* да се обоснове модел за обучение (съдържание и технология) на ученици от VI-VII клас за развитие на техните умения за междуполово разбирателство, който интегрира философски, социокултурни и психологически познания за пола и сексуалността, и е приложим във формите за свободно избираема подготовка, в часа на класа и извънучилищните дейности. Да се анализират подходите за изследване на пола и сексуалността. Разкриване на методологическите измерения на „мъжкото” и „женското” за познавателното, социално, нравствено, психическо и духовно развитие на човека. Да се разкрият основни тенденции в развитието на сексуалното образование и анализират се подходи за конструиране на програми за сексуално образование, актуални за българската и други образователни системи. Да се идентифицират образователни дефицити в съдържанието на съвременното сексуално образование и дефиниране на изисквания за конструиране на образователно съдържание, насочено към развитие на интегративна група познавателни, личностни и социални умения на учениците от VI-VII клас, означена като умения за междуполово разбирателство. Да се идентифицират основни проблеми и затруднения на 12-14 годишните ученици в процеса на формиране на тяхната Аз-концепция на основата на половата принадлежност и в процеса на взаимодействие с другия пол. Да се конструира и експериментално да се изследва модел за обучение на ученици от VI-VII клас, предназначен за работа във формите за свободно избираема подготовка, в часа на класа, извънучилищните дейности.

- *Методология:* експерименталната работа обхваща 102 ученика на възраст 12 - 14 години от гр. Варна; изследователските методи са анализирани на научни публикации, образователни програми, методически ръководства, учебни помагала и образователни практики; диагностициране на умения на учениците; конструиране на образователен модел и провеждане на експеримент. Диагностичните процедури се осъществяват с помощта на тестова батерия, анкетно проучване, въпросници за самооценяване и наблюдение.

- *Анализ:* да използва квалитативни и квантитативни методи, както и аналитичен софтуер SPSS за обработка на събраните данни.

- *Заключения:* да направи заключения относно: цивилизационното развитие на отношението към пола и половото разделение; подходите за конструиране на съдържа-

нието на сексуалното образование; възприемането на сексуалното образование като интегрално средство за пълноценно психо-сексуално развитие на личността; приложимостта на конструирания модел за обучение (Програма за развитие на умения за междуполово разбирателство) в VI и VII клас; необходимостта от въвеждане в училище на програми за сексуално образование, насочени към развитие на уменията на учениците за междуполово разбирателство.

Както посочих, изследователският план беше изпълнен през 2007-2014 г.

Г-жа Ризова направи теоретичен анализ на категориите пол и сексуалност и изясни прагматичната стойност на техните психо-социални, социокултурни и философски измерения от гледна точка на дидактическото им (съдържателно) редуциране за целите на сексуалното образование. Тя анализира целите, съдържанието и методологията на конструиране на широко използвани програми за сексуално образование във връзка с възможностите им да обслужват и обоснова специфични изисквания към тях. Доказа необходимостта от развитието на специфична група интердисциплинарни умения за междуполово взаимодействие на учениците, дефинирани като умения за междуполово разбирателство.

Г-жа Ризова разработи и апробира модел за обучение (съдържание и технология) на ученици от VI-VII клас за развитие на техните умения за междуполово разбирателство, приложим във формите за свободно избираема подготовка, в часа на класа и извънучилищните дейности и разработи методическо ръководство, което осигурява устойчивост на иновацията.

Събраните данни от експерименталната работа са представени ясно и точно и прегледът им е направен с адекватни аналитични методи.

Откритията, обсъждането и заключенията на докторантката са валидни и убедителни. Дисертацията е принос в теорията и практиката на възпитателната работа и гражданското образование в България.

Авторефератът отразява много добре съдържанието на дисертационния труд.

В заключение, убеден съм, че рецензираният дисертационен труд е качествен и отговаря на изискванията за научноизследователска работа.

Препоръчвам на членовете на уважаваното научно жури на ШУ „Еп. Константин Преславски“ да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен «доктор» на г-жа Мариана Минчева-Ризова.

Дата: 30.10.2014

ЧЛЕН НА ЖУРИТО:

(проф.д-р Иван П. Иванов)